

Lietuvos nacionalinė M. Mažvydo biblioteka

Mintis

Nr. 169
PIRMADIENIS
1946 M. RUGSĖJO MĖN. 16 D.
I METAI

LIEUVIŲ VISUOMENĖS DIENRASTIS

Reikalauja nuosaikios politikos su Tarybų s-ga

Vašingtonas. JAV prekybos ministeris Wallaceas pareikalavo aiškios Amerikos užsienio politikos. Jis pasakė priešrinkiminių kalbą, kurią pirmiau buvo perskaitęs prezidentas Trumanas ir ją aprobavęs. Ji nieku gyvu neprieštaraujanti Byrneso pareiškimams. Prekybos ministeris savo kalboje akcentavo, kad britai savo imperialistinę politiką Artimuose Rytuose kombinuoja su sovietų kontrapriemonėmis. Pasak jo, būtų tikra beprotystė D. Britaniją padaryti Amerikos užsienio politikos pradmės taksu. Klausimo, ar ir kada JAV ketina kariauti, negali nuspręsti Britanijos pusiausvyros politika. Jis atmetė griežtą politiką Tarybų s-gos atžvilgiu. Jis nurodė, kad juo griežčiau mes elgsimės, juo griežčiau atsakys mums sovietai. Tarybų s-gos požiūris dėl žemės reformos, žmonių nusavinimo ir kt. didžiai daliai paliestųjų gyventojų nepatinka. Sovietai bandys socializuoti savo ūkio sferą, taip pat, kaip mes bandome savąją demokratizuoti. Sovietų požiūris galios 1/3 pasaulio. O mūsų laisvų verslų ir demokratijos požiūris "dominuos likusioje pasaulio dalyje. Bet kivirčiai turi būti draugiški. Sovietai turi liautis tam tikros pasaulio dalyse dirbti prieš mus, o mes turime liautis kitose pasaulio dalyse ruošti planus prieš sovietus.

Kad būtų pastovi taika Europoje, reikia teisingai išspręsti suvienytos Vokietijos klausimą. Ministeris pasisakė prieš vakarykščiuosius priešus ir neteisingsus šios dienos draugus, kurie stengiasi išprovokuoti karą tarp JAV ir Tarybų s-gos. Jie trokšta tos dienos, kada Amerika ir Tarybų s-ga sunaikins viena antrą. Mes nuosirdžiai trokštame taikos, bet kiti iš savo pusės turi atitinkamai prisidėti. Taikos trokšdami mes norime bendradarbiauti. Ir aš manau, pareiškė Wallaceas, jog mes to bendradarbiavimo galime pasiekti, jei Tarybų s-ga supras, jog mūsų pagrindinis tikslas nėra nei imperialistinės pretenzijos, nei nafta rytuose. Mes negalime dėl tarptautinių naftos konfliktų išsipainioti į karą. Baigdamas Wallaceas pareiškė, kad atominės bombos turėti legalinčios tik Jungtinės Tautos — ir JT turinčios kontroliuoti strategines Amerikos ir D. Britanijos aviacijos bazes. Atskiros tautos neprivalėtų turėti teisės gaminti atomines bombas, raketinius šaudmenis ir bombonesius.

Anglų liberalų dienraštis „Herald Tribune“, rašo, kad Wallaceo nurodymas į britų politiką Artimuosiuose Rytuose, kaip imperialistinė, sukėlė nusistebejimą. Kalba rodo, kad Amerikoje dar esą sluoksniu

kurie nesupratę Britanijos politikos pažangaus posūkio. Nepriklausomos Indijos įsteigimas placiuose JAV gyventojų sluoksniuose rado didelį pritarimą. Bet Wallaceas nėra pusė žodžio jo nepaminijo. D. Britanijos pozicija Egipto, Irako ir Transjordanijos atžvilgiu bei nepriklausomybių suteikimas šiems kraštams, aiškiai rodo, jog Britanijos politika Artimuosiuose Rytuose nėra trukdomasis reiškinys. Tą patį vaizdą teikia Persija. Kai Tarybų s-ga pašiliko savo kariuomenės dalinius Persijoje, Britanija savo sius iš ten išgubeno. Tikriausiai ne britų imperializmas sukėlė susirūpinimą Turkijoje, bet Tarybų s-gos spaudimas Turkijai, prieš kurį JAV pakėlė griežtą protesto balsą. Aiškus britų politikos nesupratimas, kaip Wallaceo kalboje pareiškė, yra apgailėstautinas, baigia „Herald Tribune“.

JAV atmetė Sovietų pasiūlymą

Vašingtonas. JAV atstovas Saugumo Taryboje Herscheln Johnsonas buvo JAV vyriausybės painformuotas, kad jis turi atmesti Sovietų pasiūlymą viešai paskelbti davinius apie didžiųjų valstybių turimus karinių dalinių kiekius svetimuose kraštuose.

MITYBOS KONFERENCIJA BAIGESI

Londonas. Mitybos konferencijos Kopenhagoje planavimo komisija baigė darbą. Nutarta Vašingtone sukviesti komisiją, kuri išstudijuotų pasaulines mitybos įstaigos organizavimo klausimą. Komisiją sudarys 16

Streikuoja pusė mil. jūrininku

Naujorkas. 4 rugsėjo amerikiečių AFL profesinė sąjunga paskelbė jūrininkų streiką, kuris yra pats didžiausias šios rūšies JAV. Streiko priežastimi buvo atlyginimų normavimo įstaigos draudimas pakelti jūrininkams atlyginimą. Ramiojo Vandenyne uostų jūrininkai gaudavo didesnius atlyginimus, negu Atlanto pakrančių uostų jūrininkai ir šiems reikalaujant, darbdaviai sutiko atlyginimus pakelti, tačiau valdžios įstaigos su tuo nesutiko, bijodamos, kad tuo būdu bus padidintas infliacijos pavojus. Atrodo, kad streiko akyvaizdoje atlyginimų normavimo įstaiga bus priversta savo nutarimą pakeisti. Vyksta pasitarimai, kuriuose streikuojančių atstovai nedalyvauja, nurodydami, kad darbdaviai patys remia teisėtus savo darbininkų reikalavimus. Tuo atvejū, jeigu vyriausybė bandytų laivus perimti savo žinion, AFL paskelbs „visos tautos generalinį streiką“.

JUGOSLAVIJA SUTINKA ATLYGINTI NUOSTOLIUS

Vašingtonas. JAV užsienių reikalų ministerio pavaduotojas Williams Claytonas spaudos atstovams pareiškė, kad Jugoslavija sutiko atlyginti nuostolius, susijusius su 5 amerikiečių lakūnų nušovimu. Jugoslavijos vyriausybės atstovai užklausk JAV pasiuntinį Belgrade Pattersoną, ar reikia atlyginti ir už abu numuštus lėktuvus. Pattersonas atsisakė ką nors pasakyti apie sumos dydį, kuri reikalaujama iš Jugoslavijos.

Jis taip pat priminė apie JAV užsienių reikalų ministerijos pareiškimą, kad JAV nesikiš į nesupratimą su Unrros tiekiamais Jugoslavijoje likvidavimą.

NEGRĮZO

Ankara. Radijas praneša, kad du Turkijos lėktuvai, kurie perskrido rusų — turkų rytu sieną, į Turkiją daugiau nebesugrįzo.

tautų ir svarbių tarptautinių organizacijų atstovai.

Komisija svarstys maisto dalykų kainų stabilizavimą ir atsižvelgs tiek į gamintojų, tiek į vartotojų interesus. Be to, ieškos priemonių, kaip išlyginti perteklių ir stigliaus pavojus, kad būtų galima pakelti viso pasaulio standartą.

PARTIJA ĮSAKĖ PASALINTI

Maskva. Komunistų partijos centro komiteto reikalavimu Sovietų rašytojų prezidiumas pašalino iš Rašytojų Sąjungos savo pirmininką Nikolajų Tichonovą, rašytoją Mikalojų Zoščenko ir poetę Anną Adimatovą.

VIENUS PATENKINUS, KITI GRASO STREIKU

Naujorkas. JAV vyriausybė sutiko patenkinti streikuojančių jūrininkų reikalavimus. Prezidento Trumano paskirtas derintojas rugsėjo 12 d. vakare nusprendė, kad jūrininkų reikalaujamieji atlyginimai yra leistini. Kompetentinga algų įstaiga pirmiau buvo sutikimą du kartus atmetusi. Kiti jūrininkai (jūrininkų profesinė sąjunga), kurie nedalyvavo streike, rugsėjo 13 d. nusprendė taip pat mesti darbą, jei jiems nepakels atlyginimų.

Apie demokratiją ir demokratų

Jau ne kartą spaudoje pasirodė straipsnių, kurie iškelia politikavimo, demokratijos ir demokratų sąvokas. Vis aiškiau ir išsamiau pasisakoma prieš tuos, kurie patys „politikuojami“ ir save vadindami „demokratais“, kitiems nori užčiaupti burnas, neleisti ir tylomis galvoti apie „politikuojančių demokratų“ darbus ir išdaigas, išeinant iš lygsvaros ir linijos, vedančios per sveiką politikos kritiką, prie tikrosios demokratijos supratimo, tikrai demokratiškai elgtis ir skaitytis su kitų žmonių mintimis ir teisingomis pastabomis. Bet vis dar atsimuša kaip žirniai į sieną.

Senas priežodis sako: „kas galva tai protas“. Ir, žinodami visų laikų istorijas, kad kur anksčiau žmonės galėjo laisvai, arba žiauria ir brangia kaina iškovoti laisvesnes gyvenimo sąlygas, reikšti savo mintis žodžiu ir raštu, tuose kraštuose greičiau priėjo ir įsigalėjo demokratinės santvarkos įgyvendinimas, lygiatėmis, kaip atskirų žmonių taip ir grupių — bendruomenių būsimasis bendram tikslui sudaryti tikrosios demokratinės išvaizdos tautas ir valstybes.

Niekas neginčys, kad doras žmogus, visur ir visuomet save vadinąs lietuviu, turįs savo tautai ir valstybei tikrus meilės jausmus, bus skaitomas patriotas, bet ar drauge bus jis tikras demokratas pilna to žodžio prasme, mokėtų demokratiškai galvoti būdamas atsakingose pareigose ne tik apie savo darbus ir veiksmus, bet skaitytųsi ir gerbtų kitų galvosėną — sunku pasakyti.

Juk mes gerai prisimename netolimos praeities patriotus — valstybių vyrus, kurie kovojo prieš demokratijas iki savizudybių, prazudydami tautas vien dėlto, kad nesiskaitė su kitų žmonių galvosėnomis. Kas galvojo kitaip, buvo žudomi, žiauriai koncentracijos stovyklose kankinami, tremiami ir p. Tuos žiaurumus ir lietuvių tauta skaudžiai patyrė ir kiekvienas gerai atsimena, o dažnas buvo ir tų patriotų — demokratų ir demokratijos priešų auka. Dar ir dabar yra tokių, kuriems greitu laiku turi ateiti toks pat likimas.

Ir kam gi mes lietuviai atsidūrėme išblaškyti svetimuose kraštuose, kam vargstame pakeldami didžiausius skurdus, kenčiame ir alkstame? Kam buvome kankinami ir mušami ir stumdomi? O gi dėl to, kad kitaip galvojome, kalbėjome ir rašėme, kad buvome su kūnu ir širdimi tikri demo-

LIBERALAI KAI KAME PRALENKĖ SED

Londonas. Tiuringijoje ir dalyje Saksonijos, sovietų okupacinėje zonoje, savivaldybių rinkimų galutiniai duomenys rodo, kad LDP (Vokietijos liberalų partija) eilėje miestų gavo daugiau balsų už SED. LDP gavo persvarą Veimare, Jenoje, Erfurte ir Eisenache, todėl turi teisę, kad burmistrų vietas užimtų tos partijos nariai. Daugelyje kitų miestų viršų paėmė SED. Kaimuose, kur SED galėjo ištatyti daugiau savo kandidatų, ji surinko 3—4 kartus daugiau balsų už LDP ir CDU.

kratai. Iš mūsų širdžių ir proto norėjo išrauti tėvynės meilę ir sunaikinti tikrąją, įgyvendintą realybę, per aukas ir pasišventimą iškovotą demokratinę valstybę, be to sunaikinti ir mus pačius. O tačiau, kur mes bebūnam, visur ir visuomet pasireiškia mūsų meilė tėvynei, norime būti žmonėmis, t. y. norime savaip, lietuviškai protauti ir naudotis visomis galimomis teisėmis ir laisvėmis demokratiškuose rėmuose, be baimės viešai reikšti savo nusistatymus, pageidavimus, per sveiką ir laisvą politikos kritiką, siekti greičiausiu laiku atkurti laisvą demokratinę Lietuvą.

Gyvendami demokratiškų valstybių globoje, dar labiau turime įsijausti į demokratinių šalių politiskai kultūrinę demokratijos sutvarkymą, turime galimybės išmokti tai, kas nėra mūsų ligi tikrosios demokratijos lygio pasiekta. Imkime pavyzdį iš tų valstybių, kurios, turėdamos milijoninius tautų mišinius (JAV, D. Britanijos Imperija, Sveicarija ir k.), kartu patriotiškai ir demokratiškai galvoja, tvarko savo piliečių, tautų ir valstybių reikalus. O ar negėda, kad mes, būdami vienos tautos šūnūs ir dukros, kur mus riša, kaip kūdikius prie vienos motinos, kalba, būdas, papročiai, šieandie emigracijoje dalinai nepriaugę, se-

nieji — nesuprasdami, jaunieji — nenoriai, arba, kai kuriose stovyklose nepasidalinama „valdžiomis“ ir visai nepaisoma demokratijos dėsnių. Kai kurie komitetai po jų išrinkimų nešaukia stovyklų gyventojų susirinkimų išsiiaškinti atliktiems darbams, apyskaitoms, išgirsti gyventojų pageidavimų, pasidalinti mintimis apie bendrus vargus ir nepriteklus, bet kaip erkės įsiurbusios ir savo braškancias kėdes laikosi, neatsiklausdami ir neturėdami visuomenės pasitikėjimo. Jei jau šiandien elementarinės demokratijos sąvokos nesuprantame ar nenorime suprasti, praktiskai nevykdome, tai ką parsivešime tokie į tėvyne? Diktatūra? Ne! To nenorime. Už tai kovojame, kovoju ir kovosime! Krauju ir gyvybėmis savanoriai užmokėjo už laisvą ir demokratiją. Kraują lieja ir gyvybes aukoja ant demokratijos aukuro tėvynėje pasilikusieji, o atėjus laikui, dėl tėvynės aukotis pasiryžę ir mes!

Tebus mūsų visų tikras noras išmokti gyvenime naudotis demokratijos dėsniais, ją giliai įsisamontinti, o praktiskai visur ir visuomet įgyvendinti, tuo įgysime simpatijų kitų tautų ir pasitikėjimą savųjų tarpe.

Mūs šūkis: Laisva Demokratinė Lietuva, kurioje lietuvis galėtų jaustis esąs vienoje didelėje šeimoje, kaip lygus su lygiais.

L. Mockevičius

Paskutinis žodis

Niurnbergo byloje iš 21 teisiomų nė vienas neprisipažino kaltas. Kai kurie smerkė Hitlerį, Goebelsą ir Himlerį. Kai kurie kaltino likimą, o kai kurie, kaip Walteris Funkas, apgailestavo, kad apsigaudino.

Goeringas, skaitydamas paskutinį žodį iš rašto, buvo labai savitvardus ir ramus. „Vienintelis motyvas, kuris man vadovavo, buvo mano karšta meilė mano tautai, jos gerovei, laisvei ir gyvenimui. To liudininkais aš kviečiu Visagalį ir savo vokiečių tautą“, — pareiškė jis.

Hessas: „Man buvo malonu daugel metų praleisti dirbant po skaisčiausia saule, kurią mano tautos istorija pažino kartą per 1000 metų. Aš nieko neapgailestauju. Jei galėčiau dar kartą pradėti, dar sykį veiččiau taip pat, kaip veičiau, jei ir žinočiau, kad galų gale atsidursiu ant laužo“.

Ribbentropas: „Europoje Rusija dabar yra prie Elbės ir ties Adriatika. Gal būt, kad Jungtinės Valstybės ir D. Britanija susidurs su tuo pačiu klausimu, kaip Vokietija susidūrė, kada vedė draugystės derības su Tarybų Sąjunga. Aš tikiu, kad joms labiau, kaip Vokietijai, seksis sulaukyti Rusiją“.

Von Pappenas: (rodydamas pirštu į prokuroro stalą) „Kas, — klausė jis, — davė Shawcrossui teisę pilti ant manęs panieką, pašaipą ir sakyti apie mane, kad „Jam labiau patiko viešpatauti pragare, nekaiptarnauti danguje“?“. „Aš perkračiau savo sąžinę ir rieradau kaltės, nebent ta prasme, kaip kiekvienas žmogus kad yra kaltas. Kaip gali prokuratūra kaltinti, kad vokiečių tauta, 1932 m. balsuodama už Hitlerį, norėjusi karo?“

Speeras, Hitlerio tiekimo ir amunicijos

viršininkas, tribunolui ir pasauliui davė blaių įspėjimą vengti kito karo ir nurodė, kad vokiečiai prakeiks Hitlerį ir niekins jį už įstūmimą į skurdą.

„Per penkeris ar dešimtį metų“, pareiškė jis, „karo technika pateiks iš žemyno šaudomas nuostabiai precizingas raketas“.

„Atomo skaldymo pagalba pasaulis galės Naujorko centre sunaikinti 1 mil. žmonių per kelias sekundes raketine bomba, kuriai valdyti tereikės, gal būt, dešimties vyrų“.

Frankas: „Mes nusigrėžėme nuo Dievo ir buvome pasmerkti. Karą pralaimėjome ne vien dėl techninių priemonių stigmatų. Svarbiausia Dievas pasmerkė Hitlerį ir jo sistemą. Hitlerio keltas buvo Dievo ir Kristaus neigimas“.

Keitelis: Yra tragedija, kad taurus ir ištikimas karys pagal išgales tarnavo tikslams, kurių jis negalėjo žinoti. Tai mano likimas“.

Kaltenbrunneris: „Aš niekada neapbavau nei pritariamai žydyti išnalkinimui. Hitlerio antisemitizmas buvo barbarizmas, ir aš jame nedalyvavau“.

Rosenbergas: „Mano sąžinė yra visiškai nekalta. Tūkstančiai mano draugų suprato mūsų kovą dėl kilniausių idealų šimtams metų“.

Streicheris: „Masinės žudynės buvo vien tik Hitlerio įsakytos ir vykdomos fiurerio, SS ir Himmlerio“.

Funkas: „Aš tikėjau pareigas reichsbanko pirmininko postovyje. Dabar matau savo kaltę. Aš per daug buvau liurbis ir apsigaudinau“.

Schachtas: „Mano klaida buvo ta, kad pražiopsojau laikui įstebėti kriminalinę Hitlerio prigimtį“.

Vyt. Alantas

(3)

Bėgimas iš Vilniaus

(Iš romano „Svastikai lūžtant“)

Žmonių masė slinko be perstojo. Kur? Stoties link, užmiesčio link, Vakarų link. Dievas žino, kur tie žmonės susiras pastogę, ką jie ryt valgys...

Staiga pasigirdo automobilio signalas, ir aš pamaciau atslenkantį didelį, juodą, vilniečiams gerai pažįstamą Vilniaus miesto komisaro limuziną. Rudmārškinų uniformoje komisaras su savo adjutantu sėdėjo užpakalinėje sėdynėje. „Aukščiausias valdžios nešiotojas“, kaip jis save tituluodavo, sėdėjo tiesiai, tartum būtų susiveržęs kaukliniu gorsetu, šalta, lyg suakmenėjusia veido išraiška; jis žiūrėjo tiesiai prieš save, nesidairydamas į šalis ir stegdamasis nematyti pritvinkusių neapykantos žvilgsnių, kuriuos mėtė į limuziną praeiviai. Man atrodė, kad buvęs Vilniaus karaliukas turėjo jaustis, kaip nusikaltėlis, pastatytas prieš gėdos stulpą. Adjutantas stengėsi pamėgdžioti savo šefą. Soferis šūkavo, keikėsi, signalizavo, stengdamasis prasimušti užsi-grūdusioje gatvėje. Pagaliau, jam pavyko įstoti į sunkvežimį vilkstinė, ir limuzinas dingo už pasisukimo. Vadinas, „mainos rūbai margo svieto“...

Tuo tarpu grįžo Naujokaitis.

— Komisariato nebėra: jis išgaravo. Eik kiaurai per visus kambarius: tik popierių krūvos. Leidimus dar gavau. Bet ką mes su jais darysime, nežinau, nors išnykti būtų pats metas. Girdėjau, prasiveržęs vienas rusų tankų dalinys ir klaidžiojęs kažin kur panėriais. Visas miestas kraustosi iš proto.

— Aš manau, reikia mėginti geležinkelium...
— Linkiu pasisekimo, bet, manau, niekas iš to neišeis. Pirmiausia nežinia, ar dar eis koks traukinys, o kita vertus, stoties aikštė pilna žmonių...

— Bet gi čia nebesėdėsime...

Raederis: „Jungtinių valstybių admiralitetai supranta mane ir žino, kad jiems neteko kovoti su kriminalistu“.

Doenitzas: „Vokietijos povandeninių laivų karas buvo legalus ir pateisinamas. Aš veikiausiai pagal sąžinės balsą ir vėl daryčiau lygiai tą pat“.

Schirachas: „Kas žino geriau už mane, kad vokiečių jaunuomenė mano vadovavimo metais nepadarė nieko, ko ji turėtų gėdytis dabar“.

Jodlis: „Iš šio teismo būstinės aš išeisiu pakelta galva. Kas mane vadina Vokietijos kariuomenės garbės ir tradicijų išdaviku, tą aš vadinu tiesos išdaviku“.

Seyss-Inquartas: „Man Hitleris liks vyru, kuris padidintą Vokietiją kaip faktą įtraukė istorijon. Aš negaliu šaukti „nukryžiuokit jį“ dabar, jei vakar šaukiau „hosanna“...“

Prieš baigiantis teismo posėdžiui pirminkas pranešė, kad kaltinamųjų gynėjai gauna iš vokiečių grasimų laišku. Jis pažadėjo globą gynėjams sesijos laikotarpiui, bet jis neabejojąs, kad paskum tą globą teiksianti kontrolės komisija.

— Tikrai, mieste pasilikti naktį nebegalima. Reikia nėsinti, užmiesčių. Kur jūs šianakt nakvojate?

— Aš dar nežinau, aš dar noriu išvažiuoti...

— Šiandie nieko nebebus: reikia mėginti ryt rytą.

— Bet gi jūs sakote prasiveržęs rusų tankų dalinys...

— Nieko, vienas dalinys dar ne armija. Vilnius gi bus ginamas. Iki ryt ryto mes dar galime ramiai miegoti, žinoma, tik ne mieste. Mano planas toks: aš einu į Valakumpį. Ten vienas mano pažįstamas turl išsinuomavęs namelį vasaroti. Vilniuje nieku būdu nepasilieku, nes aliarmas garantuotas. Jei norite, galime eiti kartu. Ryt rytą kombinuosime kaip išvažiuoti. Šiandie nebėra prasmės.

Nežinau, blogai ar gerai padariau, bet aš pasilikau. Ir šias eilutes dar rašau savo bute. Tiesa sakant, ką aš galėjau daryti? Liepos 1 d.

Vakar vakare apie septintą valandą išėjome į Valakumpį. Į pavakarį miestas ėmė aprimti. Karo sunkvežimio vilkstinė nutruko. Bet žmonės pasilikti mieste nakčiai bijojo. Mes sutikome daug vilniečių, keliaujančių su antklodėmis ir būtiniausiais daiktais į užmiesčių. Valakumpio link taip patėjo būriai žmonių. Kai kur pakeliui buvo matyti nauji vokiečių apkasai bei sustiprinimai.

Nuo Vilniaus iki Valakumpio bus apie septineta km. Kai atėjome pas mano draugo pažįstamus, jau buvo sutemę. Čia rado me ir daugiau tokių pat pabėgėlių, kaip mes. Seimininkai ruošėsi kitą dieną išvažiuoti ir neprasytais svečiais buvo nepatenkinti. Kai kas dar mėgino organizuoti proferansą, bet nebuvo šviesos. Sugulėme ant grindų, kaip pakliuvo, apsirengę. Apie vienuoliktą valandą tolimas sirenos balsas pasiekė Valakumpį: Vilniuje buvo paskelbtas aliarmas.

— Gerai, kad išėjome, — pagalvoju.

Ilgai negalėjau užmigti. Po trijų metų nors ir okupacinio, bet palyginti apyramio gyvenimo, audra vėl mus įtraukė į savo sūkurį. Patrankų dundėjimas Rytuose jau aiškiai girdėjosi. Vokiečių galybė braška iš pagrindų. Frontas artėja prie Lietuvos sienų. Ant Lietuvos žemės, Rytų ir Vakarų kryžkelės, vėl vyks dviejų galybių rungtynės, kaip jau ne kartą vyko istorijos eigoje, nei mūsų tautos krauju. Vėl mus terios, žudys, blaškys. Ko nespėjo nuterioti rudieji, pabaigs raudonieji. Ir už ką? Kad mes mylėjome laisvę ir norėjome būti savaiminga, kultūringa tauta? Kokia teise trypia mūsų žemę svetimi batai? Neteisybė vėl mus apglušina ir stumia lietuvių tautą į beatodairišką desperaciją, ir mes klausiamo nusiminti: argi jau metas nešti gėles tiems, kurie šiandie triumfuoja neteisybės ir melo vardu?

Kitą rytą mes atsikėlėme labai anksti.

Padėkoję seimininkams, išskubėjome į prielauką, nes mums pasakė, kad septintą valandą išplaukią laiveliai į Vilnių.

Buvo gražus vasaros rytas. Kitos Neries pusėje, ant aukšto kalno, išdidžiai baltavo Verkių rūmai, paskendę parko medžiuose. Apsupti legendų bei istorinių atsiminimų, Verkių užima pagarbią vietą kiekvieno lietuvių širdyje. Kai jie išnyko už upės vingio, aš su jais atsiveikinau gal paskutinį kartą...

Pakrantėmis slinko sodybos, gojai, laukai. Atgaivintas nakties vėsumo, vasarą gailiai tviskėjo rytinės rasos perlais. Žiūrėdamas į taikų, ramų gamtos vaizdą, nenorėjai tikėti, kad kažin kur liejasi kraujas, kad kyla audra. Bet širdis jau buvo pakankamai pritvinkusi nerimo, ji nebegalėjo grožėtis saulėto vasaros rytu ir juo labiau berasti gamtoje nusiramino. Saulėtas vaizdas nebeatrodė šviesus ir nebeviliojo akies.

Laiveliu plaukė lietuviai ir lenkai. Vist buvo vienodai nusiminę ir susirūpinę. Niekas nekalbėjo. Iš pradžios dar mėgino vienas kitas juokauti, bet niekas tam nepritarė. Vilnių mes pasiekėme apie aštuntą valandą.

Su savo draugu aš atsiveikinau prielaukoje. Mes susitarėme papusryčiaug mėginti važiuoti į stotį.

Neries pakrantiu skubėjau namo. Netoli nuo žaliųjų tilto, prie upės kranto, triusėsi būrelis žmonių. Aš į tai neatkreipiau dėmesio, bet vienas iš būrelio šūktelėjo mano pavarde. Priėjau arčiau.

(bus daugiau)

AMERIKONISKA I . . .

Vieno Kalifornijos miesto policijos valdininkai turėjo su nuostaba konstatuoti, jog vis dažnėja faktai, kad automobiliais važinėjantieji studentai, kartais ir gana dideliuose atstumuose, važiuoja užpakaliniu bėgiu. Kurį laiką miesto policijai, kuri prie įvairiausių studentišku pokštų jau buvo pripratusi, vis dėlto nevyko sužinoti šio naujojo važlavimo motyvų. Po kiek laiko paaikškėjo, jog studentai tas mašinas nuomuodavo ir nuomą mokėdavo už pravažiuotų kilometrų skaičių. Studentams nereikėjo daug laiko, kad konstatuotų, jog taksometras registruoja tik į priekį važiuojant . . .

Gyvenime labai daug reiškia tai, kuriuo požiūriu žmogus vertina gyvenimo įvykius. Vienas „Saturday Evening Post“ skaitytojas aprašo štai kokį atsitikimą. „Iš karinės tarnybos neseniai sugrįžo mano kaimynas, automechanikas, ištisus trejus metus nebuvęs tėviškėje. Vos kėlėtai valandų po jo sugrįžimo praėjus, aš pamačiau jį stovint prie garažo ir talsant savo brolio mašiną. Aš jį užkalbinau: — Tu, be abejo, džiaugiesi, Tomai, kad gali būt vėl savo namuose. Gaila tik, kad pas mus gyvenimas vėl pasunkėjo: vėl prasideda būtų krizė, streikai, pradeda kilti kainos . . .“ „Kodėl pasunkėjo?“ — užprotestavo Tomas. „Mano supratimu dabas atsiveria plačiausias galimybių. Visos mašinos, be išimties, yra apverktinamos būvyje.“

Is mūsų gyvenimo

RUGSĖJO 8-OJI ROSENHEIME

Nedidelės stovyklos, nedidelis žmonių būrelis susirinko vėliavos pakėlimo iškilmėms. Atėjo visi: žilagalvės senutės, motinos su kūdikiais ant rankų ir vyrai, kurie 18—19 metais už Lietuvos laisvę mokoje jaunystę, sveikata ir krauju. Stovėjo susimąstę ir 1941 m. partizanas. Gal jis jautė kylančios trispalvės plazdenime Lietuvos mėlynųjų šilų ošimą, kur jo likusieji broliai tęsia žūtinę kovą už gimtosios šalies laisvę ir namus.

Vakare po vėliavos nuleidimo, stov. salėje, įvyko iškilmingas rugsėjo 8-sios šventės minėjimas. Ap. Komiteto Pirmininkas p. Cerekas atidarė susirinkimą ir pasakė šios dienos nuotaikai priderančią kalbą. Jis kvietė visus, nežiūrind išsilavinimo, turėtų titulų ir socialinės padėties, būti vieningais, nesileisti į intrigas silpninančias mūsų tautinį atsparumą. Kiekviena stovykla, anot jo, turi būti lyg vienas lietuvis, lyg viena širdis, o ne palaida įvairiom kryptim veikiančių elementų krūva. Zurnalistas Karys-Kareckas, apžvelgęs istorinę Lietuvos praeitį, sustojo ties didžiaisiais mūsų aušrininkais ir tautos veteranais. Kiekvienas lietuvis turi būti stiprus ir sveikas savo dvasioje, kiekvienas turi savyje puoselėti į laisvą Lietuvą grįžimo viltį — baigė kalbėtojas.

Meninę šventės minėjimo dalį išpildė p. Jaroško kvartetas, solistai Paulionis ir Žmuidzinas.

Akomponavo pianistas Aleksas Mrozinskas ir p. Dauknys.

Teneapvilia mūsų tikėjimas į teisingumą, demokratiją ir laisvą Lietuvą.

Julius Zvanga

Nauragio ir kitų koncertas

Liubekas. Į Liubeką rugpiūčio 29 d. su koncertu buvo užsukusi operos sol. Nauragio trupė. Skoningai sudaryta dainų programa buvo karštai liubekiečių su tikta. Savo dainomis ir arijomis, kurių nemaža buvo išprašyta virš programos, žavėjo Augaitytė ir Nauragis. Nemažiau puikų išpūdį paliko Baltrušaitis. Fortepionu daininkams pritarė gerai liubekiečiams pažįstamas muz. Gailevičius.

Vydūnas persikėlė į Detmoldą

Rugsėjo pradžioje gerb. rašytojas Vydūnas iš Liubeko persikėlė gyventi į Detmoldą. Jau gerb. rašytojas yra pakankamai sustiprėjęs ir jaučiasi gana gerai. Nuosirdžiausiai Vydūnu bene rūpinosi skautai su vyr. skilt. Čeponiu priešakyje.

P a d ě k a

J. E. Vyskupui Podalskiui, pašventigusiam kryžių ir ta proga atlaikiusiam iškilmingas pamaldas; Unrros vadovybei — Direktorei Mrs. Robertson, Dir. Mr. Broocke, Mr. Bosshard, Mrs. Lidie Fite ir kt., rėmusiems ir globėjusiems kryžiaus statymą; solistams: p. V. Sabaliauskieni-Pylypavičiūtei, Vyt. Bakutui, Br. Jacikevičienei ir solistams —

WATENSTADTE TARPTAUTINIAME IR INDIVIDUALINIAME SACHMATŲ TARNYRE VISŲ PIRMŲJŲ VIETŲ LAIMĖTOJAI LIETUVIAI

S. m. rugpiūčio mėn. 28 d. Watenstedto lietuvių stovykloje prasidėjęs tarptautinis ir individualinis sachmatų turnyras, rugsėjo mėn. 5 d. pasibaigė. Visų pirmųjų vietų laimėtojai tapo lietuviai. Pavyzdžiui, 1-ą vietą laimėjo Tautvaiša 9,5 taškais, II-ą vietą Skėma 9 taškai, III-ą vietą Arlauskas 7,5 taškai, IV-ą vietą Zalyš 6,5 taškai. Latvius Teteris gavo V vietą 5 taškai. Vokiečių didmeisteris Eigner gavo VI vietą 4,5 taškai. Lietuvis Jurksaitis — VII vietą 4,5 taškai. Vokiečių didmeisteris Koblitz — VIII 3 taškai. Latvius Ziluzis IX vietą 3 taškai ir ukrainietis Monachov X vietą 0 taškų. v. j.

KVIEČIŲ EKSPORTAS IS AMERIKOS

Londonas. Kanados kviečių derlius šiais metais yra 35% didesnis už pernykštį.

Iš savo rekordinio derliaus JAV galės skirti 875.000 to eksportui. 335.000 to bus skirta Britanijos Imperijai, britų okupacinei zonai Vokietijoje ir Unrriai.

instrumentalistams: p. p. Sauliui, Pr. Mačiuokui, Z. Nomeikai, stovyklos „Aušros“ ansamblio dirigentui muz. Petru Vacbergui ir „Aušros“ ansamblio choro dalyviams, Daiv. Kulviečiui, sukūrusiam kryžiaus projektą; Apylinkės Komiteto nariams: p. p. Naujokui, J. Tumėnui, J. Šiaučiūnui ir Kryžiaus Statymo Komiteto nariams: p. p. Kun. A. Vainauskui, J. Gavėnavičiui, inž. F. Bobinui, Ant. Poškui, J. Bobinienei, T. Opulskui, Pr. Choromanskiui, Ad. Mikalauskui, O. Klepeckienei ir L. Savickaitėi, vykdžiusiems kryžiaus statymo ir šventinimo darbus; inž. A. Mačiuliui, vykdžiusiam kryžiaus aikštelės įrengimo darbus; p. p. T. Opulskui, J. Gujėnui, Ant. Stapulionui ir J. Baranauskui, padirbusiems kryžui; p. p. Aleks. Snėliui, Pr. Gendvilai, J. Žulpai, St. Sakalauskui, Vyt. Kregždžiui, St. Valeckui, Ant. Keseliui, T. Vainauskui, L. Sileikai, Silv. Karkleliui ir kit., pagelbėjusiems vykdyti kryžiaus pastatymo darbus; „Aušros“ ansamblio pirmininkui p. Alf. Burčikui, p. Alf. Ridikiui, p. Ign. Podeliui, p. Ant. Sabaliauskui, p-lei D. Podelytei ir kit., savo specifiniu darbu parėmusiems kryžiaus statymo iškilmes; L.T.B. Miuncheno Apygardos nariui Dr. Mačiuliui, Dillingeno Apyl. Pirmininkui p. Valiukoniui ir nariui p. Vidugiriui, p. Pov. Gaubiui, p. Rasiūnui, Illertissenso Apyl. Pirmininkui p. Binkevičiui, Kun. Leščinskui ir kit., savo dalyvavimu ir moraliai parėmusiems kryžiaus šventinimo iškilmes, kaimynams latviams, estams, stovyklos skautams-ėms, moksleiviams-ėms ir visiems kitiems, uoliai prisidėjusiems prie kryžiaus pastatymo, reiškiu nuosirdžią padėką.

S. Grina,

Giunzburgo Apylinkės Pirmininkas, buv. Kryžiaus Statymo Komiteto Pirmininkas

Skaitytojų pasisakymai

Ar ne tvarkytinas klausimas?

Dažnai mūsų laikraščių skiltyse randame žinių apie išsiskiriančius iš gyvųjų tarpo mūsų tautiečius, kuriuos čia išelviroje priglaudžia svetimoji žemė. Ne kiekvienas iš tų mirusiųjų būdamas išelviijoje, yra suradęs savo giminių, arba artimųjų, kurie mirties atsitikimu galėtų pasirūpinti ir tais reikalais, kurie ateity gali turėti nemaža juridinės reikšmės, nekaltant apie mirusiojo vertingesnių palaikų apsaugojimą.

Visi mes nenustojame vilties kada nors sugrįžti į mūsų laisvą tėvynę ir joje gyventi. Sunku spręsti, ką mes iš ten likusių savųjų dar rasime ir ne vienam teks tvarkyti turčinį klausimą, o tuomet jau rankioti kurias nors žinias apie esančius vakarų valstybės mūsų tautiečius būtų vėlu.

Man atrodo, kad šis klausimas yra jau gal ir perdaug pribrendęs ir todėl neatidėliojant turi būti tvarkytinas. Kol dar turime laiką, turėtume pasirūpinti organizuotu būdu sufašyinti įtraukiant tam tikron, jei galima pavadinti, rejestrų knygono. Be to pasirūpinti mirusiųjų vertingesnių daiktų deponavimu bei apsaugojimu.

Taikos metu mūsų tėvynėje gyvenusiais svetimšaliais, mirties atsitikimais, pasirūpindavo mūsų įstaigos, per užsienio reikalų ministeriją, perduodamos viską tos valstybės pasiuntinybei. Bet prie dabartinės situacijos, šiuo klausimu reikėtų pasirūpinti mums patiems.

Aia Vinsen.

DURPIŲ PRAMONĖS VARGAI

Šį pavasarį esą pavykę atremontuoti paliai Marijampolė dvi durpines, kuriose užplanuota dar šiais metais pagaminti 20.000 tonų durpių.

Trūkstant darbininkų, durpynų administracija siūlo jiems paskolas iki 10.000 rublių, žada duoti didesnes maisto korteles, duoti daugiau tekstilės ir batų, o taip pat kiekvienai šeimai žada duoti durpyne po namelį...

PRANEŠIMAS

S. m. rugpiūčio 8 d. po sunkios ligos mirė Adolfas Samolevičius. Paskutiniu metu gyveno Denkofeno DP stovykloje prie Straubingo. Palaidotas Dingolfingo R. K. kapinėse. Apie tai pranešame giminėms ir pažįstamiems.

Liet. Tremt. Bendr. Straubingo Apyl. Komitetas.

Mintis

Thought * Lithuanian Daily Newspaper * Permitted by UNRRA Team 155 * Atsakin-gasis redaktorius ir leidėjas J. Vasaitis * Eina kasdien be šventadienių * Memmingenas, Airport, Baltic Camp * Prenumerata mėn. 10 RM * Atskiras numeris 40 pl. * Konto: Volksbank Memmingen e. G. m. b. H. Memmingen (Bayern) Nr. 9149 * Spausdina Drucker- und Verlagsgenossenschaft e. G. m. b. H., Memmingen (Bayern).